

כ"ד בחשוון תשפ"ה
25 בנובמבר 2024

לכבוד
אתי דנן
מנהלת ועדת חינוך

שלום רב,

נשיא האקדמיה וסגניתו ביחד עם החתומים מטה שמהווים את קבוצת המומחים בתחומי הארכיאולוגיה וההיסטוריה העתיקה של ארץ ישראל החברים באקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, פונים אליכם מתוקף חוק האקדמיה שקובע כי האקדמיה למדעים היא גוף מייעץ לממשלה בנושאים מדעיים.

נדע לנו כי הכנסת עומדת להביא להמשך תהליכי חקיקה הצעת תיקון לחוק העתיקות שעברה בוועדת השרים לענייני חקיקה ועניינה הוספת המילה "והאזור" לאחר המילה "בישראל" בסעיפים 1, 5א, 22 של חוק העתיקות. ה"אזור" מוגדר כהגדרתו בתקנות לשעת חירום (יהודה ושומרון – שיפוט ועזרה משפטית) התשכ"ז 1967.

אנו סבורים כי בהצעת החוק הזו אין כל תועלת מבחינת מטרת השינוי ונזקה למחקר ולפעילות הארכיאולוגית בישראל יהיו כבדים.

כידוע, מתוקף החוק הבין-לאומי קמ"ט ארכיאולוגיה הוא גוף האחראי על הפעילות הארכיאולוגית ביו"ש מאז שנת 1967. על אף המשאבים המעטים יחסית המוקצים לו, הקמ"ט ואנשיו עושים עבודה מצוינת בשטחי ג' (C) של יו"ש הנתונים לסמכותם. עבודתם מתואמת ונמצאת בהשגחה של רשות העתיקות, ורמת עבודתם ומחקריהם אינה יורדת מזו של עובדי רשות העתיקות עצמם. עוד עתיקות, הצורך בביצוע פיקוח וחפירות הצלה עקב עבודות פיתוח והצורך בשימור אתרים ביו"ש דומה לזה שבשאר חלקי הארץ. הגיעו לידיעתנו עדויות על פגיעה יוצאת דופן באתרים ביו"ש – הן מדאגות וראויות לפעולת תגובה הולמת, אך יש לזכור כי גם רשות העתיקות מתמודדת בבעיות של חוסר משאבים מספיקים. תיקון החוק, כפי שהוצע, לא יפתור את הבעיה. הפתרון הנכון והחוקי בעינינו הוא חיזוק קמ"ט ארכיאולוגיה על ידי תוספת תקציבים ותקנים.

במידה והתיקון לחוק יעבור, אנו צפויים לעמוד בפני משבר בין-לאומי חריף. הפעילות הארכיאולוגית בישראל קשורה קשר הדוק לפעילות בין-לאומית: קרנות מחקר בין-לאומיות משתתפות במימון מחקרים בארץ, מתקיימים שיתופי פעולה עם חוקרים מן העולם, ארכיאולוגים ישראלים משתתפים בכנסים מדעיים רבים בחו"ל, משלחות ארכיאולוגיות מחו"ל מבצעות מחקרים בארץ (לעתים קרובות בשיתוף פעולה עם חוקרים ישראלים) ותערוכות ותצוגות של ממצאים מן הארץ נשלחים לרחבי העולם. תיקון החוק, ואפילו דיונים בתיקון כזה, יוכרו בעולם מיד כעברה על החוק הבין-לאומי ויגרמו ללא ספק לתגובות חריפות שיפגעו בחלק ניכר משיתופי הפעולה הבין-לאומיים בתחום הארכיאולוגיה כפי שמנינו. בכך ייגרם נזק חמור למחקר הארכיאולוגי בארץ כולל ביו"ש.

ידוע לנו כי רשות העתיקות ומנהלה מר אלי אסקוזידו כבר הביעו התנגדות לשינוי החוק בהיותם מודעים לסכנה וחוסר התוחלת בשינוי כזה. קריאה דומה יצאה גם מן המועצה לארכיאולוגיה, הגוף הסטטוטורי היועץ לממשלה בנושאי ארכיאולוגיה. אנו קוראים לכנסת ולממשלה להסיר את ההצעה השגויה לשינוי חוק העתיקות מעל סדר היום, ולפעול לחיזוק המוסדות הארכיאולוגיים: רשות העתיקות בתחומי הקו הירוק וקמ"ט ארכיאולוגיה ביו"ש.

בכבוד רב,

פרופ' דוד הראל, נשיא האקדמיה
פרופ' מרגלית פינקלברג, סגנית נשיא האקדמיה
חברי האקדמיה:
פרופ' בנימין איזק, אוניברסיטת תל-אביב
פרופ' גיא בר-עוז, אוניברסיטת חיפה
פרופ' נעמה גורן-ענבר, האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' עמיחי מזר, האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' נדב נאמן, אוניברסיטת תל-אביב
פרופ' ישראל פינקלשטיין, אוניברסיטת חיפה
פרופ' ב"ז קדר, האוניברסיטה העברית בירושלים ויו"ר רשות העתיקות 2002-2012.
פרופ' יואל רק, אוניברסיטת תל-אביב